

Preek

Hier ligt ie dan. Op de plek waar hij hoort, op een preekstoel, de Statenbijbel. De Bijbel, het belangrijkste boek in het gezin waar ik opgroeide. Deze Statenbijbel kwam tevoorschijn bij een restauratie van de Grote Kerk in Leerdam. Mijn vader kocht hem en liet hem restaureren. En ik heb hem geërfd. Een mooi, eeuwenoud, in leer gebonden boek, geschreven in een Nederlands dat ik niet meer lezen kan. Een herinnering aan al die uren die ik in de kerk van Leerdam doorbracht in mijn jeugd.

En vooral een herinnering aan mijn vader. En of mijn vader een theater een geschikte plaats voor dit erfstuk zou vinden, ik betwijfel het.

Dat ik hier mag staan om te vertellen over wat mij inspireert, over raakvlakken met de Bijbel, ervaar ik als heel bijzonder. Ik ben een meisje uit de Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk. De Gereformeerde Bond is een orthodoxe stroming binnen de Protestantse Kerk in Nederland. Een stroming, waarin de plaats van de vrouw in kerk, een zwijgende was. In 1 Korintiërs 14 staat *Vrouwen moeten gedurende uw samenkomsten zwijgen. Ze mogen niet spreken, maar moeten ondergeschikt blijven, zoals ook in de wet staat. Als ze iets willen leren, moeten ze het thuis aan hun man vragen, want het is een schande voor een vrouw als ze tijdens een samenkomst spreekt.*

Dit is één van de Bijbelteksten waarmee ik opgroeide en waar ik een gloeiende hekel aan had. En dat ik hier vandaag sta en mijn verhaal vertel laat zien, dat ik afstand heb genomen, van die letterlijke bijbeluitleg uit mijn jeugd.

Het geloof van mijn jeugd was beklemmend, doordrenkt van een besef van zonde en schuld. Hoezeer je ook je best deed, het was nooit goed genoeg. Het is een wereld die Jan Siebelink en Franca Treur in hun boeken laten zien. En ik kan jullie echt aanraden die boeken te lezen en kennis te maken met een wereld die voor veel van jullie vreemd zal zijn, maar die mij toch dierbaar is. Als ik dit zo allemaal vertel, over zonde en schuld, en dan heb ik het nog niet over hemel en hel, zou je kunnen denken dat ik negatief terug kijk op het geloof van mijn vader. Of op het gezin waar ik vandaan kom. Dat is niet zo. Ik kom uit een warm liefdevol gezin en kennelijk is dat van groter belang dan religieuze zwaarwichtigheid. Ik heb veel waardevols meegekregen, leefregels die houvast geven: niet stelen, niet liegen, niet moorden en nog zo het één en ander. Of de aansporing in Mattheüs 25 om de hongerigen te voeden, de dorstigen te drinken te geven, de vreemdeling in je midden op te nemen, de naakten te kleden, de zieken en gevangenen te bezoeken. Die boodschap is er bij mij thuis krachtig ingehamerd: wees dienstbaar aan de samenleving en gebruik je talenten. Je zou het een *heilig moeten* kunnen noemen. Het besef dat ieder mens zijn steentje bij moet dragen in de samenleving. Het besef dat een mens niet alleen voor zichzelf leeft. Je kunt met minder bagage het leven in gestuurd worden, zou ik zo denken.

Hier in Wijk kennen jullie me als politicus, of van het 4 mei Comité, of van ander vrijwilligerswerk. En ik heb die activiteiten, in mijn eigen gemeenschap, met veel plezier gedaan. Misschien wel vanuit het *heilig moeten*, maar voornamelijk omdat ik er plezier aan beleefde. Maar als ik zo terugkijk op alles wat ik in mijn leven heb gedaan, is mijn werk met verstandelijk gehandicapte

mensen toch het belangrijkste en het meest bevredigende geweest. Vanuit die passie, begeleiden van mensen met een beperking, heb ik gekozen voor het verhaal van Betzata.

Jaren geleden ging ik vaak op reis naar Griekenland. Met mijn rugzak zwierf ik van eiland naar eiland. Mooie reizen waren dat, met mooie ontmoetingen. Op een van de eilanden, op Kos, bezocht ik eens een asclepion, een plek, een tempel, met een geneeskrachtig bad. Voor mij was het, moet ik eerlijk toegeven, voornamelijk een hoeveelheid oude stenen. Ik ging er heen vanuit een vaag gevoel dat door Griekenland reizen toch niet alleen kon bestaan uit Retsina drinken op een terras en zwemmen in de blauwe zee. Een mens moet toch ook wat cultureels doen en dus toog ik naar de bezienswaardigheden. U kent het wel zo'n paradijselijk plekje waar toeristen, gidsje in de hand, fototoestel op de buik, telefoontje in de hand, rondlopen in de stralende zon. Je moet er geweest zijn.

Betzata, dat in deze statenbijbel nog Bethesda heet, moet ook een asclepion zijn geweest, lees ik op Wikipedia.

Nu, met de Bijbeltekst die André heeft voorgelezen in mijn hoofd, probeer ik me een beeld te vormen van die plek. Een beeld dat verder gaat dan mijn oppervlakkige toeristische beschouwing op Kos.

Er was niks paradijselijks aan die plek. In de galerijen lag een groot aantal zieken: blinden, verlamden en mismaakten. Een deprimerende plek waar mensen wachtten op genezing, soms jarenlang. Zoals de man in het Bijbelgedeelte, 38 jaar lang wachtte hij al. Ik kan de geur bijna ruiken. Een geur die je soms ook aantreft in verpleegtehuizen en inrichtingen. De geur van mensen die te weinig verschoond worden. De geur van te weinig handjes aan het bed. Een naargeestige geur, waarbij er menselijke waardigheid ernstig in het gedrang is en waarbij jij als bezoeker de neiging krijgt om direct om te keren bij binnenkomst.

Ik krijg er ook een beeld bij van gelatenheid, van afwachten, van hulpeloosheid. Een beeld van mensen, die de regie over hun eigen leven zijn kwijt geraakt. Mensen die afwachten of er ooit nog verbetering in het leven komt. Mensen die niet meer weten wat ze moeten doen om uit hun sores te komen.

En dan komt er een man, Jezus. Hij ziet de zieke man liggen en Jezus gaat heel vraaggericht te werk. Hij vraagt wat de man wil. Hij heeft geen protocol bij zich, geen verstrekkingsboek, geen indicatierichtlijn. Hij vertelt de man niet waar hij allemaal, volgens wetten en regelingen recht op heeft. Nee, hij vraagt de man wat hij wil, wat hij nodig heeft om op eigen benen te staan. Een mooi beeld van de omwenteling die nu in zorg en welzijn bezig is. Daarbij is de vraag, wat kunt u zelf en daarna pas, wat hebt u nodig. Mensen ondersteunen op die gebieden waar zij het zelf niet meer kunnen, maar niet meer dan dat. Met de woorden van Johannes, mensen helpen het water in beweging te brengen, zodat zij hun eigen leven kunnen hervatten.

Een groot deel van mijn werkende leven heb ik op een leefgroep voor mensen met een meervoudige verstandelijke beperking gewerkt, bij Bartiméus in

Doorn. Ik heb daar de kwetsbaarheid van deze mensen gezien en beleefd. De grote afhankelijkheid van hun ouders, familie en de begeleiders. En als die begeleiding zijn werk goed deed, zag ik hen tot wasdom komen. En bijvoorbeeld naar hun werk gaan, en zo een bijdrage aan de samenleving leveren, en een gevoel van eigenwaarde ontwikkelen.

En ik heb er gezien hoe moeilijk het voor hun ouders is om de zorg voor hun kind uit handen te geven, vaak aan heel jonge mensen. En steeds hoorde ik hun vraag "Wie zorgt er voor mijn kind als ik er niet meer ben." De angst dat je kind uiteindelijk aan de rand van een zwembad als Bethesda zal eindigen, hulpeloos wachtend op het water dat in beweging komt.

De afgelopen tijd hebben wij als land in grote welvaart geleefd. Ik weet dat er mensen zijn voor wie dat niet opgaat. Maar door de bank genomen zijn we als samenleving rijk. We kunnen ons veel materiële zaken veroorloven, zelfs nu het economisch tegenzit en ons duidelijk wordt dat de bomen niet tot in de hemel groeien.

We zijn ook steeds individualistischer geworden, waarbij we veel oog hebben voor ons eigen belang. En belangen komen scherper tegenover elkaar te staan, tussen ouderen en jongeren, tussen zieken en gezonden, tussen autochtonen en allochtonen.

En geld, ja geld, te vaak draait het, naar mijn mening, om geld. Soms heb ik het gevoel dat we het normaal zijn gaan vinden om mensen die iets mankeren voornamelijk als een kostenpost te zien.

En dat alles bij elkaar is een bedreiging voor onderlinge solidariteit, solidariteit tussen gezonden en zieken, solidariteit tussen jong en oud, tussen arm en rijk.

Uit allerlei onderzoeken blijkt dat de kosten van de zorg op termijn onbetaalbaar worden, o.a. door de groeiende vraag naar zorg. We worden met elkaar steeds ouder. Het houdt onze gemoederen nogal bezig, als ik afga op krantenpublicaties, actualiteitenrubrieken en allerlei publicaties op internet. En het maakt ons angstig. Dat het zo niet door kan gaan, en dat er iets moet veranderen, begrijpen de meeste mensen wel. Maar verandering brengt onzekerheid met zich mee en soms ook angst. Het oude vertrouwde, dat je als een onaantastbaar recht bent gaan zien, loslaten valt niet mee. Want wat komt er voor in de plaats? Ook ik denk wel eens, wie zorgt er later voor mij, als ik dat niet meer kan? Maar, we schieten er niets mee op krampachtig vast te houden aan wat bekend is; aan wat we gewend zijn.

Laten we vandaag nou eens proberen om de situatie waarin we zitten als een kans zien. Een kans om versteende bureaucratische instituten, waar veel geld verspild wordt, aan te pakken. En neemt u van mij aan, dat is nodig. Ik heb in mijn werkende leven de bureaucratie ontzettend zien groeien, vaak door regels van de overheid, die ik persoonlijk soms onzinnig vond. Die groeiende bureaucratie, het geloof in regels en systemen ging ten koste van het geloof in mensen, ging ten koste van de directe zorg, van de handjes aan het bed. Wij, die de samenleving zijn, hebben een kans. We worden uitgedaagd. We staan aan de rand van het zwembad. En wat doen we? Draaien we ons onverschillig om, omdat we geen zin hebben ons met andermans sores bezig te houden? Vinden we het een taak van de overheid, en vergeten we dan

gemakshalve dat die overheid van ons allemaal is? Wachten we gelaten af tot het water vanzelf in beweging komt? Hopen we dat het water helemaal niet gaat bewegen en dat alles blijft zoals het is? Of volgen we het voorbeeld van Jezus uit de Bijbeltekst en zetten we zelf het water in beweging?

Wijk bij Duurstede is een sterke samenleving. We kunnen hier veel tot stand brengen. Leuke dingen, zoals de ijsbaan aan de haven deze winter, die door een groep enthousiastelingen onder de naam WijkNogLeuker georganiseerd werd.

Er zijn mooie initiatieven, waarbij mensen, vanuit wat ik een *heilig moeten* noem, niet afwachten, maar zelf de handen uit de mouwen steken. Ik denk dan aan de Hospice Duurstede, dat gisteren geopend is. Meer dan 50 vrijwilligers zorgen ervoor dat wij, als dat nodig is, in alle rust afscheid kunnen nemen van het leven. Ik denk ook aan BijdeHand, een project van de Stichting Binding en Kwintes, waarbij vrijwilligers mensen helpen uit hun sociale isolement te stappen. Er zijn nog wel meer initiatieven te noemen.

't Zijn allemaal voorbeelden van water dat in beweging wordt gebracht.

Voorbeelden van mensen zoals u en ik, die ergens door geïnspireerd werden, om een maatschappelijke taak op zich te nemen. Soms geïnspireerd door de Bijbel, soms door de Koran, soms door iets anders. Mensen die niet alleen naar de overheid keken, maar beseften dat zijzelf de samenleving vormen. Water in beweging. Een steuntje in de rug voor wie dat nodig heeft. Een teken van, in mijn woorden, *heilig moeten*.

Go, Wijk bij Duurstede, go!